

ОСНОВИ ГЕОПОЛІТИКИ

Викладач: кандидат політичних наук, доцент кафедри політології Лепська Наталія Володимирівна

Кафедра: політології, IV корпус, ауд. 310

E-mail: lepskanv@gmail.com

Телефон: (061) 289-12-74 (кафедра), 289-41-04 (деканат)

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення), Telegram

Освітня програма, рівень вищої освіти:		Політологія Бакалавр					
Статус дисципліни:		Нормативна					
Кредити ECTS	4	Навч. рік:	2023-24	Рік навчання	3	Тижні	14
Кількість годин	90	Кількість змістових модулів¹	4	Лекційні заняття – 28 Практичні заняття – 28 Самостійна робота – 34			
Вид контролю:		Іспит					
Посилання на курс в Moodle			https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1447&notifieditingon=1				
Консультації: особисті – понеділок, з 11:00 до 13:00, IV корпус, ауд. 310; дистанційні – Zoom, за попередньою домовленістю Запис на консультації: lepskanv@gmail.com							

ОПИС КУРСУ

Курс має на меті системне пізнання взаємодій простору і політики, вивчення основ геополітичних знань, що дозволяють майбутньому спеціалісту з політології компетентно здійснювати комплексний аналіз глобальних тенденцій розвитку світу, геополітичного потенціалу і статусу будь-якої держави, визначати місце своєї країни у загальній системі світової політики.

Геополітика володіє потужним арсеналом теоретичних і прикладних засобів аналізу сучасного світоустрою, зміни його засадничих характеристик, прогнозування наслідків глобальних зрушень на довгострокову перспективу. Доводиться констатувати, що вітчизняна геополітика наразі перебуває у стані певної як парадигмальної, так праксеологічної розгубленості. Однак така ситуація тільки засвідчує неймовірну актуалізацію досліджень з геополітики в нашій країні, підтверджуючи необхідність формування власної української школи геополітики. Тож викладання дисципліни «Основи геополітики» має сприяти вивільненню свідомості студентів від певних, розповсюджених в сучасному суспільствознавчому просторі, політичних міфологем, які спрощено пояснюють сучасні геополітичні процеси на різних рівнях світобудови, пропагують ті чи інші хибні моделі геополітичного розвитку нашої держави, стереотипізують світоглядні установки щодо теперішнього та майбутнього позиціонування України у світовій архітектурі та загалом позбавляють можливості наукової рефлексії світових процесів у їх часовій динаміці та просторовому масштабі.

Основні завдання курсу «Основи геополітики»: визначення статусу і предметної сфери геополітики в системі політологічного знання; розкриття логіки побудови геополітичних теорій з урахуванням основних законів і базових категорій дисципліни; розгляд основних ідей і

¹ 1 змістовий модуль = 15 годин (0,5 кредита ECTS)

методів вивчення геополітики в рамках класичних концепцій, а також принципів аналізу сучасної системи міжнародних відносин і зовнішньої політики держав з позицій геополітичних напрямків і шкіл другої половини ХХ – початку ХХІ ст.; виявлення специфіки геополітичної суб'єктності держав з різним геополітичним потенціалом і статусом в системі сучасного світоустрою; аналіз сучасної геополітичної ситуації у Східній і Західній Європі, місця США, Японії, Китаю, а також країн Азії, Латинської Америки і Африки у сучасній системі геополітичних відносин.

У процесі вивчення курсу передбачається робота з першоджерелами – текстами праць представників геополітичної думки різних геополітичних шкіл.

Інтерактивний формат курсу спонукатиме до дебатів, полеміки, аргументованого відстоювання власної точки зору, орієнтований на розвиток критично важливих для фахівця у галузі суспільно-політичних наук навичок ефективної комунікації.

Використання новітніх програмних засобів під час виконання практичних завдань розвине як загальні, так і професійні цифрові компетенції слухачів.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу студент зможє:

- *усвідомлено орієнтуватися в складних питаннях сучасного загальносвітового розвитку і внутрішньодержавного устрою;*
- *виявляти і доводити залежність політичних процесів від їх просторових параметрів;*
- *аналізувати наслідки інтеграційних і дезінтеграційних процесів у світі;*
- *визначати і з'ясовувати специфіку геополітичної ситуації в певному регіоні світу і прогнозувати його подальший розвиток;*
- *аналізувати та оцінювати геополітичний потенціал і геополітичний статус держави;*
- *оцінювати ступінь геополітичної суб'єктності держави в сучасній світовій політиці і геополітичних процесах;*
- *володіти навичками самостійної аналітичної роботи з джерелами і літературою з геополітики*

Змістове наповнення курсу, що викладається на лекційних і семінарських заняттях та засвоюється здобувачами освіти під час самостійної роботи, забезпечує набуття компетентностей:

- **РН01.** Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.
- **РН08.** Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
- **РН07.** Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення
- **РН10.** Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
- **СК09.** Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців
- **ЗК05.** Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- **ЗК08.** Здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою, знання іноземних мов.
- **Програмні результати навчання:**
- **РН01.** Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.
- **РН08.** Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

- **PH07.** Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення
- **PH10.** Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
- **PH11.** Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
- **PH 16.** Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобом масової інформації, експертам з інших галузей знань.
- **PH02.** Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Презентації лекцій, плани семінарських занять, методичні рекомендації до виконання індивідуальних дослідницьких завдань та групових творчих проєктів розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1447¬ifieditingon=1>

Лепська Н. В. *Основи геополітики: методичні рекомендації до семінарських занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю «Політологія»* / Н. В. Лепська. – Запоріжжя: КСК-Альянс, 2017. – 82 с.

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Поточні контрольні заходи

Обов'язкові види роботи:

Усне опитування (тах 4 бали) за розгорнуту відповідь на семінарі (одне питання за планом семінару) і обговорення наукових монографій та інших публікацій (статей, досліджень, звітів тощо) в галузі геополітики.

Письмова контрольна робота (тах 6 балів) – двічі на семестр, наприкінці кожного півсеместру за пройденим матеріалом 2-х змістових модулів. Контрольна робота складається з двох теоретичних питань (тах 3 бали кожне), відповідь на які має бути якомога розгорнутою, а також 4 термінів (тах 1 бали за розкриття кожного). Терміни для вивчення зазначені у навчально-методичному посібнику у розділі «Термінологічний словник» та у нульовій секції дисципліни на платформі Moodle.

Додаткові види роботи (пропонуються студентам для підвищення балів під час вивчення курсу)

Письмове завдання у вигляді реферату або аргументативного есе (тах 4 бали) виконується за бажанням студента. Темі рефератів та есе на вибір студента зазначені у планах семінарських завдань або визначаються студентом за узгодженням з викладачем.

Реферат передбачає реферування (себто, стислий переказ основних положень, дотичних до теми) двох актуальних (опублікованих не раніше ніж за 5 років та таких, що мають високий індекс цитування) наукових статей, опублікованих у зарубіжних фахових виданнях мовою, яку вивчає студент. Обсяг реферату – до 5000 знаків. Пряме цитування реферованих джерел заборонене.

Перелік реферованих джерел оформлюється за зразком:

https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/245395/mod_resource/content/1/prikladi_oformlen_literatur.pdf

Аргументоване есе (Standard Argumentative Essay) складається з таких структурних елементів:

- вступу, де студент декларує власну точку зору на проблему, поставлену у заголовку есе;
- щонайменше трьох аргументів на користь власної точки зору, структурованих за принципом SEXI (Statement-Explanation-Example-Importance/Impact).
- висновку, де попередні результати синтезуються та інтегруються у більш глобальний контекст.

Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до етосу (спільних цінностей, поглядів, знань) та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаних текстів, правильно обрати інтонацію спілкування з читачем.

Тестування передбачається за підсумками вивчення матеріалу кожного зі змістових модулів та складається передусім з питань на знання термінів (терміни для вивчення зазначені у навчально-методичному посібнику у розділі «Термінологічний словник» та у нульовій секції дисципліни на платформі Moodle) та основоположних аспектів кожної з тем дисципліни.

Підсумкові контрольні заходи:

Усна відповідь на іспиті (тах 20 балів) передбачає розгорнуте висвітлення трьох питань: 2 теоретичних (тах по 9 балів) та докладного розкриття змісту певного поняття з геополітики (тах 2 бали). Перелік питань до іспиту див. на відповідній сторінці у Moodle секції «Підсумковий контроль».

Підсумковий практичний контроль - індивідуальне дослідницьке завдання (тах 20 балів) – підготовка, презентація і захист дослідницько-пошукової роботи за загальною темою «Порівняльний аналіз геополітичних потенціалів держав»; вибір держав має бути узгоджений з викладачем заздалегідь (але не пізніше кінця першого півсеместру). Результати ІДЗ можуть стати основою для доповідей на студентських науково-практичних конференціях та для підготовки і публікації тез/статей.

Захист індивідуального дослідницького завдання: презентація і обговорення робіт відбувається на двох останніх заняттях. Публічний захист є обов'язковою вимогою для зарахування результатів за даним типом робіт. Індивідуальне дослідницьке завдання є складовою екзаменаційної оцінки.

Вимоги до індивідуального дослідницького завдання: Докладно рекомендації та пояснення щодо процедури порівняльного аналізу геополітичних потенціалів держав надані у методичних рекомендаціях з підготовки семінарських занять та індивідуальних завдань з курсу «Основи геополітики», а також розміщено на платформі Moodle у секції «Індивідуальне завдання».

ІДЗ (текст та презентація) обов'язково подаються для перевірки на платформі Moodle у секції «Індивідуальне завдання».

Форма звітності: ІДЗ потрібно оформити у друкованому вигляді відповідно до чинних вимог; орієнтовний обсяг – 20 сторінок А4, Times New Roman, 14 pt, 1,5 інтервал. Презентації (відповідно до тексту роботи) мають бути підготовлені в Power Point або Prezi форматах, не менше 15 слайдів.

Критерії оцінювання індивідуального дослідницького завдання:

1) завдання виконано згідно з вимогами та наданими рекомендаціями щодо розробки ІДЗ, без стилістичних, орфографічних і граматичних помилок, використана ґрунтовна фактологічна інформація та джерельна база, представлена авторська позиція, висновки роботи чітко аргументовані, презентація відповідає змісту роботи, логічно та точно ілюструє її – 20-17 балів; 2) завдання виконано частково, аналіз розроблений фрагментарно, не достатньо фактографічно і аналітично обґрунтовані висновки, джерельна база має статистично-довідковий характер, робота виконана з помилками, презентація не відображає зміст роботи в повному обсязі, частково ілюструє його – 16-13 балів; 3) надана переважно статистична інформація, порівняльний аналіз має поверховий характер, висновки непереконливі за своїм змістом, робота виконана з великою кількістю помилок, презентація не відповідає змісту роботи / дуже стисла – 12-8 балів; 4) надана лише статистична інформація, порівняльний аналіз відсутній, висновки примітивні за своїм змістом, робота виконана з великою кількістю помилок, презентація взагалі відсутня – 7-0 балів.

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА
УПРАВЛІННЯ**

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (max 60%)			
Змістовий модуль 1	Вид теоретичного завдання: опитування	семінар 1, 2, 3 тиждень 1, 2, 3	6
	Вид практичного завдання: аналіз діяльності Всесвітнього економічного форуму у Давосі (за посиланнями на платформі Moodle дисципліни)	семінар 2 тиждень 2	9
Змістовий модуль 2	Вид теоретичного завдання: опитування	семінар 4, 5, 6, 7 тиждень 4, 5, 6, 7	8
	Вид практичного завдання: аналіз х/ф «Смертні машини» (посилання на перегляд на платформі Moodle)	семінар 5 тиждень 5	7
Змістовий модуль 3	Вид теоретичного завдання: опитування та обговорення монографій (або інших публікацій) за темами семінару	семінар 8, 9, 10 тиждень 8, 9, 10	6
	Вид практичного завдання: розробка геополітичного коду України	семінар 9 тиждень 9	9
Змістовий модуль 4	Вид теоретичного завдання: опитування та обговорення монографій (або інших публікацій) за темами семінару	семінар 11, 12, 13, 14 тиждень 11, 13, 14	8
	Вид практичного завдання: розробити презентацію щодо сучасної геополітики США або ЄС (чи окремо будь-яких країн Європи) або Китаю або країн Латинської Америки тощо (за вибором студента)	семінар 12 тиждень 12	7
Підсумковий контроль (max 40%)			
Підсумкове теоретичне завдання: екзамен			20
Підсумкове практичне завдання: захист індивідуального дослідницького завдання			20
Разом			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FХ	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано

F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		
---	---	--	--

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольне завдання	Кількість балів
<i>Змістовий модуль 1</i>			
Тиждень 1 Лекція 1	Вступ до курсу «Основи геополітики». Геополітика в системі сучасного політологічного знання		
Лекція 2	Об’єкт і предмет геополітики. Основні етапи розвитку геополітичної думки.		
Семінар 1	Глобалізація як фактор зміни геополітичної ситуації у світі	Усна відповідь на семінарі. Обговорення питання: яким чином глобалізаційні процеси впливають на трансформацію геополітичних процесів, як корелюються між собою глобалізаційний простір з геополітичним простором, які перспективи очікують глобалізацію та чи можна якимось чином визначити межі глобалізації	3
Тиждень 2 Лекція 3 Лекція 4	Джерела геополітики Геополітичні епохи		
Семінар 2	Глобалізація економічного простору геополітики	Усна відповідь на семінарському занятті, участь у дискусії щодо впливу глобалізаційних процесів на світову економіку, з’ясування проблеми регіоналізації економіки та формування у найближчому майбутньому 3-х світових полюсів економічної потуги – європейський, панамериканський та азійсько-тихоокеанський	3
	<i>Практичне завдання: аналіз діяльності Всесвітнього економічного форуму у Давосі</i>		3
Тиждень 3 Лекція 5	Категорії теллуократії і талассократії як складові		

Лекція 6	принципу фундаментального дуалізму в геополітиці. Закони геополітики		
Семинар 3	Геополітичний простір як фундаментальна категорія і об'єкт геополітики Інформаційний простір сучасних геополітичних процесів	Усна відповідь на семінарському занятті, участь в обговоренні феномену інформаційних війн, які останнім часом є однією з найуживаніших технологій геополітичної експансії, та технологій «soft power» («м'якої сили»)	3
Змістовий модуль 2			
Тиждень 4			
Лекція 7	Геополітичний кордон.		
Лекція 8	Теорія фронтиру Геополітична експансія		
Семинар 4	Політична глобалізація і проблема глобального управління	Усна відповідь на семінарському занятті, участь у дискусії з питання: глобальний політичний уряд – штучно створена міфологема з або ж дійсно реальна перспектива подальшого глобального розвитку	3
Тиждень 5			
Лекція 9	Геополітичні технології		
Лекція 10	Геополітичний код держави		
Семинар 5	Геополітичні коди сучасних держав	Усна відповідь на семінарському занятті, участь в обговоренні питання щодо особливостей геополітичного коду України, специфіці його еволюції та врахуванні щодо вироблення сучасної зовнішньополітичної стратегії України	3
	<i>Практичне завдання: розробка геополітичного коду України</i>		3
Тиждень 6			
Лекція 11	Геополітичний статус держави		
Лекція 12	Категорія лімітрофу в сучасній геополітиці		
Семинар 6	Геополітика і геостратегія США	Усна відповідь на семінарському занятті, участь в обговоренні питання щодо ролі Сполучених Штатів у сучасних геополітичних процесах та визначення їх можливостей щодо утримання провідного статусу на середньо- і довгострокову перспективу глобального розвитку	3

<i>Змістовий модуль 3</i>			
<p>Тиждень 7 Лекція 13</p> <p>Лекція 14</p> <p>Семінар 7</p>	<p>Ф. Ратцель як фундатор геополітики. Закони експансії Ф. Ратцеля.</p> <p>Р.Челлен і його вчення про державу як географічний організм у просторі</p> <p>Геополітичні відносини США та Європейського Союзу: еволюція, сучасний стан та перспективи.</p>	<p>Усна відповідь на семінарському занятті, визначення особливостей геостратегії США відносно країн Європи, обговорення ролі плану Маршалла у конструюванні відносин США і Європи у часи після Другої світової війни, розбіжностей поглядів США та провідних країн ЄС – членів НАТО стосовно концепції подальшого розвитку цього військово-політичного блоку, його розширення та збільшення географічної та функціональної сфери застосування, розвитку ролі євроатлантичного альянсу у забезпеченні безпеки як ЄС, так і західного світу загалом</p>	3
<p>Тиждень 8 Лекція 15</p> <p>Семінар 8</p>	<p>Геополітична теорія А. Мехена про переваги морської сили</p> <p>Європейський Союз як суб'єкт сучасних геополітичних процесів</p>	<p>Усна відповідь на семінарському занятті, обговорення проблем наслідків політичної інтеграції для країн-учасниць ЄС, застосування інструментів його сучасного зовнішньополітичного впливу та існуючі розбіжності щодо цього питання між державами ЄС, перешкоди, що стоять на шляху повної інтеграції ЄС перешкоди.</p>	3
<p>Тиждень 9 Лекція 16</p> <p>Семінар 9</p>	<p>Теорія Хартленда Х.Маккіндера</p> <p>Геополітика і геостратегія Китаю</p> <p><i>Практичне завдання:</i></p>	<p>Робота з першоджерелами – опрацювання роботи Х.Маккіндера «Географічна вісь історії»</p> <p>Усна відповідь на семінарському занятті, дискусія щодо еволюції геополітики Китаю, основоположних характеристик геостратегії Китаю на сучасному етапі трансформації світоустрою, ролі КНР в процесах зміни сучасного світового порядку</p>	3

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА
УПРАВЛІННЯ**

	<i>аналіз х/ф «Смертні машини» (посилання на перегляд на платформі Moodle)</i>		
Тиждень 10 Лекція 17	Ідея Великого простору і теорія панрегіоналізму К.Хаусхофера Геополітика Японії	Усна відповідь на семінарському занятті, участь в обговоренні питання щодо еволюції геополітики Японії, її доктринальної суперечливості та проблем сучасної геостратегії в умовах зростання геополітичної суб'єктності Китаю	3
Семінар 10			
Змістовий модуль 4			
Тиждень 11 Лекція 18 Семінар 11	Теорія номосів К. Шмітта Геополітичні проблеми країн Близького Сходу і Латинської Америки	Усна відповідь на семінарському занятті, участь в обговоренні питання щодо близькосхідної проблеми в сучасній геополітиці провідних країн, ролі Туреччини, Ірану, Іраку, Афганістану, Сирії у переформатуванні сучасного світового порядку, а також позиціонування країн Латинської Америки в орбіті геополітики США	3
Тиждень 12 Лекція 19	Антропоцентризм французької геополітичної думки. Теорія посибілізму Відаля де ла Бланша та іконографія Ж.Готтманна Геополітика пострадянських країн. Росія в сучасній системі геополітичних відносин <i>Практичне завдання: аналіз геостратегії будь-якої країни (за вибором студента)</i>	Усна відповідь на семінарському занятті, участь в обговоренні питання щодо моделі світового порядку після розпаду СРСР, ролі Росії у процесах сучасного унормування змін світоустрою та агресивній геостратегії Росії відносно країн пострадянського простору	3
Семінар 12			
Тиждень 13 Лекція 20	Теорія Рімленда		

Семінар 13	Н. Спайкмена та сучасний атлантизм. Україна в сучасній системі геополітичних відносин	Усна відповідь на семінарському занятті, участь в обговоренні питання щодо еволюції вітчизняної геополітичної думки, сутності та можливостей впровадження ідеї Інтермаріуму, особливостей сучасної геополітики України	3
Тиждень 14 Лекція 21 Семінар 14	Європейська геополітика сер. ХХ ст. – сьогодення. Геополітичне прогнозування і моделювання. Геополітичні сценарії майбутнього світу.	Усна відповідь на семінарському занятті, участь в обговоренні питання щодо специфіки геополітичного прогнозування, дослідження тенденції розвитку світової системи, розробки сценаріїв та проєктів майбутнього світового устрою.	3

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Вегеш М. Геополітика в постатях і термінах : підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія» / М. Вегеш, М. Палінчак, В. Петрінко. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 786 с.
2. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія. Підручник. / А. Г. Гольцов. К. : Центр учбової літератури, 2022. 416 с.
3. Лепська Н. В. Політичні ідеї представників геополітичних стратегій // Історія політичної думки : підручник. За загальною редакцією Хома Н. М. Львів: «Новий Світ – 2000», 2016. 1000 с
4. Лепська Н., Лепський М. «Метод прогнозування за аналогією». # GS Геополітичні студії. Робоча книга. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 62 с.
5. Лепська Н., Лепський М. Метод GSP-SPACE та SWOT/TOWS-аналіз у геополітичних дослідженнях. # GS Геополітичні студії. Робоча книга Запоріжжя : КСК-Альянс, 2018. 95 с.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА:

1. Геффернен М. Значення Європи. Географія та геополітика : [пер. з англ.]. Київ : Дух і Літера, 2011. 462 с.
2. Зірен Франк. Майбутнє? Китай! / Франк Зірен. К.: ДП «Бурда-Україна», 2021. 352 с.
3. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характери націй в історичному контексті / Генрі Кіссінджер. К. : Наш формат, 2019. 320 с.
4. Корсунський С. Як нації відновлюються: досвід Східної Азії. Київ : Віват, 2023. 192 с.
5. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії. Київ : Віват, 2021. 288 с.
6. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. Київ : Віват, 2020. 256 с.

7. Лепська Н. В. Аналіз категорій «влада» та «сила» в політологічному вимірі. Науковий журнал «Politicus». 2017. № 5. С. 21-26.
8. Лепська Н. В. Генеза рефлексії категорії «сила» в геополітиці. Вісник Маріупольського державного університету Серія: Історія. Політологія. 2017. № 19. С. 185-192.
9. Лепська Н. В. Геополітична маргіналізація держави в умовах трансформації світоустрою. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2020. № 33. С. С. 161-170.
10. Лепська Н. В. Геополітичний код держави у прогнозуванні світової політики. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2021. № 39. С. 110-116. (Index Copernicus).
11. Лепська Н.В. Експансіонізм як провідний напрям геополітичних досліджень. *IX Міжнародна наукова конференція «Соціальне прогнозування та проектування майбутнього країни: проблеми мира та ненасильства в змінах глобального порядку»* 12 квітня 2019 року / М.А. Лепський (г Запоріжжя: ТОВ КСК Альянс, 2019. С. 41-43.
12. Лепська Н. В. Геополітична суб'єктність як чинник конфігурації світоустрою. *X Міжнародна наукова конференція «Соціальне прогнозування та проектування майбутнього країни: технології миротворення»* 21 лютого 2020 року / М.А. Лепський (гол. ред.), І.О. Кудінов (наук. ред.), ред. кол. Т.Ф.Бірюкова, І.І. Капріцин, Т.І. Бутченко, В.О. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2020. С. С.35-39.
13. Лепська Н. В. Простір як фундаментальна категорія в німецько-центричній геополітиці. *«Політичне життя»*. . 2017. № 4. С. 108-114.
14. Лепська Н. В. Специфіка суб'єктності держави в геополітичному дискурсі. *Ідентичності та політичні інститути : збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 квітня 2020 р., м. Ніжин) /* За заг. Ред. Ф. В. Барановського, Л. О. Дудки м. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С. С. 44 -47.
15. Лепська Н.В. Теоретико-методологічні засади силового впорядкування сучасного геополітичного простору. *Wspolczesna geopolityka – wyzwanie dla bezpieczeństwa międzynarodowego*, A. Kordonska, R.Kordonski,. Lwow – Olsztyn : Lwow – Olsztyn , 2018. 21-35 с.
16. Лепська Н. В. Інформаційна експансія: геополітичний вимір. В кн.: Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень: Монографія / За загальною редакцією Березенко В. В., Лепський М. А. Запоріжжя: Кераміст. 2017 С. 163-177.
17. Стадвелл Дж. Чому Азії вдалося. Успіхи і невдачі найдинамічнішого регіону світу / пер. з англ. О. Цехановська. К. : Наш Формат, 2022. 448 с.
18. Тімоті Снайдер. Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка / перекл. З англ. Г. Герасим. Львів : Човен, 2020. 392 с.
19. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу / Р. Хаас: пер. з англ. М. Климчук. Київ: Основи, 2019. 376.
20. Фергюсон Ніл. Площі та вежі: Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку. Київ : Наш формат, 2022. 552 с.
21. Шапіро Бен. Як зруйнувати Америку за три прості кроки / пер. з англ. Г. Шпак. Київ : Наш Формат, 2021. 240 с.
22. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти. / Під ред. Ф. М. Рудича. К. : МАУП, 2002. 488 с.
23. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. К. : Наш формат, 2019. 608 с.
24. Шульга М. А. Російський дискурс геополітики: Монографія / М.А. Шульга. К. : Вид-во ПАРАПАН, 2006. 524 с.
25. Asia's New Geopolitics: Military Power and Regional Order. The International Institute for Strategic Studies. Arundel House, 6 Temple Place, London. 235 p.

26. Davies William. *Nervous States: Democracy and the Decline of Reason*. W. W. Norton & Company, 2018. 272 p.
27. Joseph S. Nye. *Soft Power and Great-Power Competition. Shifting Sands in the Balance of Power Between the United States and China*. Cambridge, MA, USA Springer, 2023. 187 p.

Інформаційні ресурси

1. Геополітика: підручник. / А.І. Кудряченко, Ф.М. Рудич, В.О. Храмов. К. : МАУП, 2004. 296 с.
<https://elibrary.ivinas.gov.ua/3/1/%D0%93%D0%B5%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.%D0%9F%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
2. Зовнішня політика у постбіполярному світі (Аналіз. Проблеми. Прогнози) : моногр. [Електронний ресурс] / наук. ред. д. іст. наук, проф. С. С. Трояна. К., 2014. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi47/0037914.pdf>
3. Кондратенко О. Класична та сучасна геополітика: ретроспективний аналіз // *Міжнародні відносини: серія «Політичні науки»*. – 2015. – №9 http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2645/2351
4. Лепська Н. В. Геополітичний статус держави в умовах глобальних змін. XI *Міжнародна наукова конференція «Соціальне прогнозування та проектування майбутнього країни: політика подолання травми в процесі миротворення»*. Запоріжжя, 12 березня 2021 р Запоріжжя: КСК-Альянс, 2021. С. 70-74. URL: https://scientific-rating.znu.edu.ua/index.php?r=publication%2Findex&PublicationSearch%5Bpublication_year%5D=2021&PublicationSearch%5Bidpublication_type%5D=26&PublicationSearch%5Bpublication_lang%5D=&PublicationSearch%5Bbranch%5D=&PublicationSearch%5Btitl
5. Лепська Н. В. Спін-докторінг як технологія інформаційного протиборства сучасних автократій та демократій. *Науковий журнал «Politicus»*. 2023. № 2. С. 45-49. URL: http://politicus.od.ua/2_2023/6.pdf
6. Лепська Н.В. Баланс сил у геополітичному вимірі світоустрою. *Гілея: науковий вісник*. 2019. № Вип. 143 (3). С. 49-53. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=gileya_2019_142\(3\)_12](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=gileya_2019_142(3)_12)
7. Лепська Н. В., Лепський М. А., Кудінов І. О., Яцина Ю. О. The Isolationist Pathology of Sovereignism (Three Historical Cases for Analysis). *WISDOM*. 2021. № 3 (19). С. 151 - 162. URL: <https://www.wisdomperiodical.com/index.php/wisdom/article/view/487>.
8. Лепська Н. В. Структура та типологія сучасного геополітичного простору. «Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут” “Політологія. Соціологія. Право”». 2017. № 1/2. С. 59-64. URL: <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2017/1-2/11.pdf>.
9. Літвін Л. Сучасні геополітичні концепції: висновки для України // *Політичне життя*. 2019. №4. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/7689>
10. Мазуренко І. Геополітичні характеристики як форма реалізації геополітики // *Збірник наукових праць центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України*. 2019. № 2 (66). <http://znp-cvsd.nuou.org.ua/article/view/194483/195066>
11. Україна в Європі: тектонічний зсув світової геополітики <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3514375-ukraina-v-evropi-tektonicnij-zsuv-svitovoi-geopolitiki.html>
12. Шульга М. Дещо про зближення понять “геополітика” та “стратегія” в геополітичній думці сучасної Росії // *Наукові записки*. 2028. №7. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/shulha_deshcho.pdf

РЕГУЛЯЦІЇ І ПОЛІТИКИ КУРСУ²

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на періоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857> Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу).

Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем.

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел:

Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Цифрова повнотекстова база даних англomовної наукової періодики JSTOR: <https://www.jstor.org/>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Комунікація

Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle.

² Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів і т.д. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

Важливі повідомлення загального характеру – зокрема, оголошення про терміни подання контрольних робіт, коди доступу до сесій у Zoom та ін. – регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам».

Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу ngml@ukr.net. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2023-2024 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2023-2024 н. р. доступний за адресою:

<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ:** <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ.

Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА
УПРАВЛІННЯ**

час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА.

Телефон довіри практичного психолога Марті Ірини
Вадимівни (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ

Запорізького національного університету: **Борисов Костянтин Борисович**

Електронна адреса: uv@znu.edu.ua Гаряча лінія: Тел. [\(061\) 228-75-50](tel:(061)228-75-50)

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» з адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>
Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» з адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>